

Scenariusz lekcji języka polskiego

Grupa docelowa: szkoła ponadpodstawowa, liceum i technikum

Przedmiot: język polski

Nauczyciel: .....

Data: .....

Miejsce: .....

Czas trwania: 45 min.

Temat: „Zderzenie formy i autentyczności — czytanie performatywne wybranych scen z *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza”

Odniesienie do podstawy programowej

Zakres: podstawowy

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- 1.1) czyta utwory literackie, rozpoznaje ich tematykę, problematykę i wartości w nich zawarte,
- 1.2) rozumie pojęcie formy, konwencji i stylu w utworze literackim,
- 1.3) rozpoznaje w utworze elementy groteski, ironii i absurdu,
- 1.4) interpretuje dzieło literackie w kontekście egzystencjalnym i społecznym,
- 1.6) wyraża własne przeżycia i opinie związane z odbiorem dzieła sztuki,
- 2.2) odczytuje sens symboliczny i metaforyczny tekstu,
- 3.3) dostrzega językowy i kulturowy wymiar komunikacji międzyludzkiej.

II. Kształcenie językowe

Uczeń:

- 1.2) rozpoznaje funkcje języka, w tym funkcję ekspresywną i impresywną,
- 1.3) analizuje wypowiedzi pod kątem ich społecznych i kulturowych uwarunkowań,
- 1.5) świadomie używa środków językowych, także w działaniach performatywnych (intonacja, rytm, gest).

III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- 1.1) tworzy wypowiedzi ustne i pisemne o różnorodnym charakterze (interpretacyjne, argumentacyjne, artystyczne),
- 2.3) przedstawia interpretację tekstu w formie ustnej, performatywnej lub teatralnej,
- 3.1) posługuje się stylem stosownym do sytuacji,

4.1) uczestniczy w dyskusji, uzasadnia swoje stanowisko,

4.2) współpracuje w grupie.

Kompetencje kluczowe:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,

Metody pracy: praca z tekstem,

1. Metody aktywizujące (kluczowe)

- **Czytanie performatywne (czytanie w rolach)** – uczniowie interpretują tekst poprzez głos, gest, ruch i mimikę.
- **Drama / improwizacja teatralna** – uczniowie wchodzą w role bohaterów, odgrywają sytuacje z utworu, tworzą współczesne odpowiedniki „formy” i „gęby”.
- **Burza mózgów** – poszukiwanie przykładów „form” i „gęb” w codziennym życiu lub współczesnej kulturze.
- **Dyskusja kierowana** – refleksja po występach: co oznacza „być sobą” i czy to możliwe w świecie społecznym.

2. Metody problemowe

- **Analiza i interpretacja problemowa** – uczniowie rozważają pytanie: *czy autentyczność jest możliwa w świecie form?*
- **Metoda „pytania kluczowego”** – np.: *Kto w „Ferdydurke” jest naprawdę sobą?*
- **Analiza fragmentu literackiego** – praca nad językiem, tonem, ironią i groteską.
- **Improwizacja słowna i ruchowa** – swobodne reagowanie ciałem i głosem na tekst.
- **Praca z rekwizytem** – użycie przedmiotów jako symboli formy (np. okulary = profesor, telefon = współczesna forma).
- **Mini-performans** – krótkie, symboliczne przedstawienie idei „gęby” lub „upupienia”.

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- Fragmenty „Ferdydurke” (druk/cyfrowo)
- Cytaty i definicje pojęć kluczowych
- Tablica/flipchart, markery, mapy myśli
- Rekwizyty do scenicznych prezentacji

- Arkusze pracy do notowania i refleksji
- Multimedia (prezentacja, nagrania, projektor)
- Slajdy / prezentacja z ilustracjami groteski, absurdalnych sytuacji w literaturze lub sztuce współczesnej.
- Karty z rolami i krótkimi instrukcjami dla grup, np. „Józio – niech pokaże kontrast między tym, co myśli, a tym, jak musi się zachowywać”.

Cel główny: uczeń zna odmiany polszczyzny, rozpoznaje i wskazuje ich cechy.

Cele szczegółowe:

Uczeń:

- rozumie pojęcia *forma*, *gęba*, *upupienie* w kontekście utworu,
- interpretuje sceny z *Ferdydurke* poprzez działania aktorskie,
- dostrzega teatralność języka i groteskowy charakter świata przedstawionego,
- potrafi analizować relacje międzyludzkie w kontekście przymusu społecznych masek,
- współpracuje w grupie i prezentuje interpretację sceniczną.

Tok lekcji

Faza wprowadzająca

- Czynności organizacyjne – sprawdzenie obecności, podanie celów lekcji

Nauczyciel wprowadza pojęcie *czytania performatywnego* – to **interpretacja tekstu poprzez głos, ruch i ekspresję**, a nie tradycyjne „czytanie na głos”.

Krótką rozmowa:

Jak można „zagrać” *formę*?

Jak zachowuje się człowiek, który chce uchodzić za kogoś, kim nie jest?

Nauczyciel przypomina pojęcia kluczowe:

- **Forma** – społeczny schemat zachowań,
- **Gęba** – narzucony wizerunek,
- **Upupienie** – infantylizacja, odbieranie powagi dorosłemu.
-

Faza realizacyjna

Podział na grupy (3–4 osoby)

Każda grupa losuje lub wybiera fragment:

1. Scena w klasie z profesorem Bładaczką („Słowacki wielkim poetą był”)
2. Scena u Młodziaków – Józio w „nowoczesnym” domu
3. Scena pojedynku Miętusa z Syfonem na miny

4. Scena porwania przez Walka

Zadanie:

- Odczytajcie fragment z podziałem na role.
- Zastanówcie się, *jaką formę społeczną* prezentują bohaterowie.
- Przygotujcie **czytanie performatywne** (z gestami, tonem, improwizacją, prostymi rekwizytami).

Nauczyciel pełni rolę reżysera: pomaga w interpretacji, sugeruje ruch sceniczny, tempo, emocje.

Każda grupa przedstawia swoją interpretację.

Po każdej prezentacji krótkie omówienie:

- Jaką „formę” pokazano?
- Co ujawnia sposób gry o relacjach międzyludzkich?
- Jak groteska wpływa na odbiór sceny?

Faza podsumowująca

Dyskusja końcowa:

Czy *Ferdydurke* wciąż mówi o współczesności?

Gdzie dziś widzimy „formy” i „gęby”?

Nauczyciel może zainicjować zabawny mini-performance:

- „Jaką gębę ma uczeń? nauczyciel?
- **Praca domowa:**
Napisz krótką notatkę (5–8 zdań): „*Jakie formy społeczne mnie upupiają?*” lub „*Jaką gębę narzuca mi świat?*”